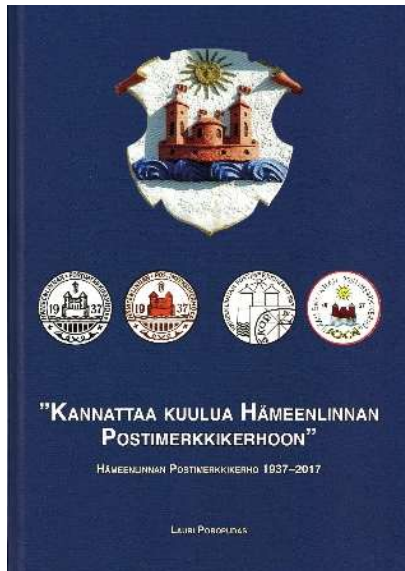

Hämeenlinnan kerhohistoria ja Hämeen linna

Hämeenlinnan Postimerkkikerho on perustettu vuonna 1937, ja se on Suomen neljänneksi suurin alan yhdistys. Juhlavuoden 2017 valmisteluissa keskeiseksi tavoitteeksi nousi kerhon historiikin laatiminen. Kirjoittajaksi lupautui Lauri Poropudas, ja kirja julkistettiin 80-vuotisjuhlissa Hämeenlinnan Raatihuoneella. Siinä on paljon mielenkiintoista luettavaa muillekin kuin kerhon omille jäsenille, ja myös Hämeen keskiaikainen linna tulee esille.

Historiikissa laaja jäsenmatrikkeli

Kirjassa kerrotaan kerhon toiminnasta teemoittain ja aikajärjestyksessä. Lopussa on laaja kuvitettu jäsenmatrikkeli, johon on koottu eri lähteistä tietoja kaikista kerhon yli 500 jäsenestä sikäli kuin on ollut mahdollista. Henkilöhakemisto on erillisessä liitteessä.

Hämeenlinnan Postimerkkikerhon 80-vuotishistoriikin on kirjoittanut Lauri Poropudas.

Kaikkien aikojen pitkäaikaisin jäsen on Olavi Sahlberg (1909–2010), jonka jäsenyys kesti 63 vuotta. Noin seitsemän kuukautta lyhyemmän aikaa ehti olemaan Lasse

Nortesuo (1926–2019). Sahlbergin keräilyalueeksi mainitaan muun muassa koko maailma vuoteen 1931.

Niin kuin postimerkkikerhoissa yleensä, toiminnan ydintä ovat olleet kokoukset ja niiden huutokauppa-, esitelmä- ja muu ohjelma. Ensimmäinen kerhonäyttely järjestettiin jo syksyllä 1938, ja ensimmäinen kansallinen näyttely vuonna 1972. Pääsylippuja kaksipäiväiseen Tavastia-72-näyttelyyn myytiin yli 1300 kappaletta, joista neljäsosa oli lastenlippuja.

Kerhon nuorisosisästä perustettiin vuonna 1953. Kokouksiin saattoi 1970-luvulla osallistua vuosittain keskimäärin yli 30 henkeä. Nuorisotoiminnan käsittely päättyi kirjassa vuoteen 1990, jolloin osasto rekisteröityi itsenäiseksi yhdistykseksi ja liittyi vastikään perustettuun Suomen Nuorisofilatelistiliittoon.

Nuorisosisästä julkaisi 1980-luvulla ensin *Postari*- ja vuodesta 1989 *Tavast*-lehteä. Jälkimmäisestä tuli myöhemmin aikuis- ja nuorisokerhon yhteinen tiedotuslehti. Vuonna 2012 perustettiin neljän muun kerhon kanssa *Tavastforum*.

Siinä on raportteja kerhojen toiminnasta, uutisia sekä kirjoituksia postimerkkeilyn eri alueilta. Jälkimmäisistä voidaan mainita numerosta 4/2017 alkava Heikki Virtasen

neliosainen kirjoitussarja satavuotiaan Suomen historiasta.

Lehden viime vuosien numerot ovat luettavissa Hämeenlinnan kerhon verkkosivuilla. Numeroissa 3/2017 ja 4/2017 on joitakin korjauksia ja lisäyksiä historiikkiin. Tavastforum-kerhojen määrä on kasvanut seitsemään, ja mukana ovat nykyään Forssa, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Riihimäki, Toijala ja Valkeakoski.

Hämeen linna ensimmäisessä rullamerkissä

Hämeenlinnan tunnetuimpiin nähtävyyksiin kuuluu Hämeen linna. Se on kuvattuna postimerkillä ensimmäisen kerran vuoden 1931 Punaisen Ristin sarjassa. Muut arvot esittävät Hattulan kirkkoa muutaman kilometrin päässä sekä Viipurin linnaa.

Vuoden 2000 syksyllä näin Hämeen linnan ensimmäistä kertaa, kun kävin kerhossa pitämässä esitelmän aiheesta ”Kymmenen tapaa kerätä kokomaailmaa”. Esitelmäpaperit ovat ehtineet kadota jonnekin, ja olisi oikeastaan mukava tietää, mitkä nuo kymmenen tapaa olivat. Maailma

on muuttunut ja omat ajatukset sen mukana, mutta perusfilosofia lienee ennallaan.

Olin käynyt Hämeenlinnassa ainakin kerran aikaisemmin 1960-luvun alussa katsomassa isosetääni Hattulan Alajoella äidin ja veljen kanssa. Kaupungista on jäänyt matkalta mieleen vain Douglas DC-2, joka toimi tuohon aikaan kahviona linja-autoasemalla. Nykyään Hanssin-Jukka on näytteillä kauppakeskus Tuulosessa Hämeenlinnassa. Konetyyppi on Aeron 20-vuotisjuhlamerkillä vuonna 1944.

Toisen kerran Hämeen linna on postimerkillä vuonna 1982. Kaikilta sivuilta hammastettu 90 pennin käyttömerkki ilmestyi tammikuussa, ja vain kahdelta sivulta hammastettu rullamerkki myöhemmin syyskuussa.

Hämeenlinnan kerho julkaisi tammikuun ilmestymispäivänä postikortin, joka perustuu linnaa kuvaavaan kivipiirrookseen. Maksimikortteja tilattiin ympäri maata niin paljon, että niitä tekemään piti järjestää kymmenen hengen liimaustalkoot. Historiikkikirjan kuvassa talkoita pidetään Valter Saarisen johdolla Postin yläkerrassa.

Hämeen linna on postimerkillä vuosina 1931, 1982, 2014 ja 2017. Rullamerkin tarkastusnumeroita ei taida esiintyä käytetyillä merkeillä, sillä ne irtoavat liiman mukana pesussa.

Syyskuun rullamerkki oli laatuaan ensimmäinen Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa rullamerkkejä oli julkaistu yli 60 vuoden ajan ja painettu Suomen Pankin setelipainossakin. Rullia käytettiin Suomessa jo 1930-luvulla, mutta ne tehtiin käsityönä leikkaamalla valmiista arkeista 10 merkin nauhoja ja liimaamalla aina 100 nauhaa peräkkäin.

Hämeen linnan rullamerkkien liimapuolella on joka viidennessä tarkistusnumero, joka kertoo rullassa jäljellä olevien merkkien lukumäärän. Rullassa on 500 merkkiä, mutta jostain syystä tarkistusnumeroita on kuitenkin 1000:sta alkaen 5:een asti. *Yleismerkien m/1975 käsikirjassa* (Suomen Filateliapalvelu 2009) kerrotaan virhepainamasta, jossa numeroiden 25 ja 30 välissä on neljän sijasta vain kolme numeroimatonta merkkiä.

Olympialaiset ja juhlahuna

Kerhohistorian lukeminen on varmaan antoisinta niille, jotka ovat olleet toiminnassa itse mukana. Hämeenlinnan Postimerkki-kerhon historiikissa tulee esille yleisemmin kiinnostavaa asiaa. Esimerkiksi vuonna 1944 kerho osti jäsenille muun muassa Aeron ja Minna Canthin juhلامerkkejä, koska niitä ei myyty paikallisessa postissa. Vuoden 1948 näyttelymerkki oli vaikuttamassa siihen, että jäsenmäärä kasvoi hetkellisesti ja palautui samalle tasolle vasta 1970-luvulla.

Vuonna 1946 Hämeenlinnan postikonttoriin saatiin filateelista leimausta varten erityinen postilaatikko, joka sitten vuonna 1990 siirtyi historiaan. Ajan hengestä kertoo myös se, että kun Ahvenanmaa sai omat postimerkinsä maaliskuussa 1984, sitä pidettiin kerhossa ensisijaisesti kielteisenä. Asiasta riitti keskustelemista koko vuodeksi.

Hämeen linnan käyttömerkin ensipäivän maksimikortti on tehty Filahesan nro 16 postituskappaleen kansisivusta, painos 100 kappaletta. Filahesa oli Suomen Filatelistiseuran nuoriso-osaston lehti, joka ilmestyi vuosina 1978–85. Syyskuun numeron päätoimittajat ovat Markku Roinila ja vastaavana Juha Jaatinen.

Hämeenlinnan kerhon vaiheet liittyvät paitsi yleiseen postimerkkeilyn historiaan myös koko Suomen tapahtumiin. Vuoden 1952 kesäolympialaisten nykyaikainen viisiottelu järjestettiin Hämeenlinnassa Ahveniston ympäristössä. Kerho toimitti tilauksesta halukkaille erikoiskuoret ja niille erikoisleimauksen. Moniottelussa oli esteratsastus, kalpamiekkailu, pistooliammunta, 300 metrin vapaauinti ja 4000 metrin maastajuoksu. Suomi voitti joukkuekilpailussa pronssin.

Suomen ensimmäinen rautatie avattiin vuonna 1862 Helsingin ja Hämeenlinnan välille. Vuoden 1987 kansallinen Tavastex-näyttely juhlisti paitsi 50-vuotiasta kerhoa myös 125-vuotiasta rautatielaitosta ja näiden lisäksi vielä 40-vuotiasta Suomen Filatelisti-

liittoa. Avajaispäivänä ilmestyi rautatieaiheinen Finlandia-pienoisarkki, juhlanjuna kulki Helsingistä Hämeenlinnaan, ja viidellä väliasemalla oli omat erikoisleimansa.

Lauri Poropudas aloittaa Hämeenlinnan Postimerkkikerhon historiikin toteamalla, että toiminta on ollut suurimman osan aikaa varsin positiivista. Henki on ollut hyvä ja jäsenet ovat kokeneet viihtyvänsä. Tästä kertoo Aarre Koskenalustan aikoinaan keksimä tunnuslause ”kannattaa kuulua Hämeenlinnan Postimerkkikerhoon”, joka on myös historiikin nimessä. Osaltaan hyvään kehitykseen on vaikuttanut Tavastforum-kerhojen yhteistyö.

Julkaistu: *Filatelisti* 8/2020